

do_co_mo_mo_

Fișă minimală documentare 2003

Girată de organizația membră națională/regională: OAR

0.1 Fotografia clădirii/ grupului de clădiri/ sitului urban/ peisajului/ grădinii
descrie: Pavilionul Expoziției Realizărilor Economiei Naționale
sursa: Arhiva de fotografii a Uniunii Arhitecților din România

1. Identitatea clădirii/ grupului de clădiri/ sitului urban/ peisajului/ grădinii:

1.1 numele actual:	Pavilionul central al Complexului expozițional Romexpo
1.2 variantă sau nume trecut	Pavilionul Expoziției Realizărilor Economiei Naționale (EREN)/Pavilionul Romexpo
1.3 numărul și numele străzii	B-dul Mărăști nr. 67
1.4 oraș:	București
1.5 regiunea/statul:	Sector 1
1.6 cod poștal:	011466
1.7 țara:	Romania
1.8 cod topografic național	REC - pavilion expozițional
1.9 clasificare/tipologie	
1.10 statut de protecție & data	

do_co_mo_mo_

2 Istoria clădirii

2.1 rezumatul inițial/scop

Pavilionul a fost construit pentru aniversarea celor 20 ani de la “victoria împotriva fascismului”, în 1964. Aici a fost organizată cu această ocazie expoziția “Realizărilor Economiei Naționale”. În 1959 a fost proiectat pe acest amplasament un pavilion expozițional care trebuia finalizat până în 1962, moment în care se celebra finalul procesului de colectivizare a agriculturii. Construcția respectivă a suferit un accident, cupola sa a cedat sub greutatea zăpezii și a fost necesară reproiectarea integrală a pavilionului. Pavilionul reproiectat este puternic inspirat de un pavilion existent la Brno, însă își depășește modelul prin realizarea tehnică și estetică. 1959-1964

2.2 date: contractare / recepția lucrării

2.3 arhitecți proiectanți și alții arhitect

arh. Ascanio Damian (1914-2005) – autor principal
arh. Mircea Enescu

Coordonator general: ing. Adrian Stănescu

Proiectul întocmit în IPCMC

Colectiv de proiectare:

Arhitectură: arhitecții V. Ursache, Adrian Stănescu, R. Popescu, S. Miculescu, Vera Hariton, cu colaborarea arhitecților N. Nedelescu și V. Cantunari

Structura: inginerii Em. Baiculescu, M. Săvescu, Liana Popovici, A. Nefian, cu colaborarea inginerilor D.D. Niculescu, M. Soare și N. Potrâniche.

Instalații: inginerii M. Procopiescu, A. Stănescu, Gh. Ionescu, A. Costescu, I. Palade, cu colaborarea inginerilor D. Manasian și D. Cenda

Organizarea lucrărilor: inginerii M. Anastasescu, I. Baisan, I. Georgescu, V. Grecu, cu colaborarea ing. T. Dinescu

Lucrări exterioare: inginerii C. Brînzeu, M. Iordan, D. Gheorghiu

Probleme de acustică: colectivul ing. A. Necșulea

Execuția: Trustul I București

2.4 alții asociați cu clădirea

2.5 modificări importante cu datele aferente

Aspectul ansamblului din care face parte pavilionul a fost afectat de construirea a două blocuri turn de-o parte și de alta a axului în care se situează pavilionul, în piața Presei Libere, în 2008.

Compartimentări interioare, modificarea iluminatului interior, schimbarea tâmplăriei – petrecute de-a lungul timpului, cu caracter reversibil.

2.6 funcție actuală

Și-a păstrat funcțiunea inițială, de pavilion expozițional.

2.7 stare actuală

Starea generală de conservare este bună, modificările din interior sunt în general la nivel de compartimentări care pot fi înlăturate. Iluminatul

do_co_mo_mo_

interior, inițial realizat cu tuburi de neon dispuse radial pe intradosul planșeelor, a fost modificat prin închiderea intradosurilor planșeelor cu plafoane casetate cu corpuri de iluminat înglobate și pe de alta, prin renunțarea la marcarea razelor planului circular. Considerăm că noile tehnologii de iluminat ar putea fi integrate în conceptul original de iluminare, iar modificările survenite nu sunt ireversibile. Schimbarea tâmplăriei și înlocuirea geamurilor cu unele reflectante modifică negativ aspectul, însă este o modificare reversibilă.

3 Descriere

3.1 descrierea generală

Pavilionul Expoziției Realizărilor Economiei Naționale aparține Camerei de Comerț și Industrie București. El este închiriat de societatea comercială Romexpo, care aparține în procent de 90% tot Camerei de Comerț București.

Necesitatea construirii a apărut când regimul comunist a dorit să își legitimeze o dată în plus puterea, prin aniversarea unor evenimente la nivel național – în 1962 celebrarea finalului procesului de colectivizare și în 1964, aniversarea celor 20 de ani de la “victoria împotriva fascismului”. În plus, relativa îndepărtare de influența Moscovei a marcat reîntoarcerea la modernismul arhitectural, ceea ce a făcut posibilă această realizare de excepție.

Decizia asupra partiului arhitectural nu a aparținut în întregime echipei de proiectare, deoarece puterea politică a impus ca model de structură și imagine pavilionul “Z” din cadrul Complexului expozițional din Brno, construit după un proiect al profesorului Ferdinand Lederer în 1958.

Pavilionul a fost amplasat pe terenul de aproximativ 100 ha rămas liber odată cu desființarea Hipodromului – acest spațiu urma să fie ocupat de ansamblul târgului de expoziții și de spațiu verde.

3.2 construcție

Datele tehnice ale pavilionului dau măsura realizării impresionante: diametrul cupolei de 93 m, diametrul construcției 125m, înălțimea totală 42 m, suprafața construită de aproximativ 10000 m², suprafața desfășurată de aproximativ 19000 m².

Discutăm în acest caz de o realizare modernistă prin excelență – pe de o parte prin utilizarea tehnologiilor și la materialelor noi la vremea respectivă, iar pe de altă parte prin abordarea teoretică din spatele proiectului.

Structura a fost concepută astfel încât să susțină expresia plastică propusă, dar să fie și cât mai ușor de prefabricat, pentru a putea fi ridicată într-un timp scurt, de 9 luni.

Închiderea în cupolă a dictat compoziția pavilionului, construcția rezultată fiind un spațiu central, centripet, cu un ax vertical susținut formal de nervurile structurii și de diverse detalii de finisaje. Dinamismul interiorului este susținut de jocul celor trei galerii amplasate la cote diferite și al scârilor care le unesc, astfel încât simetria planului nu este manifestă, ea devine doar un instrument de orientare în spațiu. Accesul publicului dinspre esplanadă se face pe două rampe care realizează o continuitate spațială între exterior și galeria aflată la cota +3.20m. De aici deschiderea mare a spațiului invită la explorare, fie a zonei centrale, aflată la cota ±0.00, sau a celorlalte galerii, aflate la +4.50m respectiv +7.70m.

Rămânând fideli ideii de sinceritate structurală, proiectanții au păstrat finisajele cât mai simple, mizând pe aspectul structurii aparente.

Compoziția fațadei asigură imaginea iconică a pavilionului prin cele două elemente suprapuse, construcția perimetrală și cupola. Poate cel mai interesant detaliu – și cel care amplifică

identitatea puternică a pavilionului (pe lângă cupolă) este ampla suprafață vitrată care exprimă în fațadă nivelul galeriei principale. Geamurile cu o înălțime de 11 metri sunt dispuse astfel încât să formeze unghiuri obtuze câte două. Din această dispunere zigzagată rezultă o suprafață vibrată care conferă dinamism volumului iar din diferența de diametru a consolelor (cea superioară este mai amplă) rezultă înclinarea acestei mari vitrine – cu atât mai mult o imagine dinamică. Iluminarea interioară nu era spectaculoasă, însă nici nu și-ar fi avut aici locul o intervenție extraordinară, deoarece exponatele trebuia să fie de interes, și nu clădirea în sine. Utilizarea tuburilor de neon pentru iluminarea intradosurilor planșeelor era menite să sublinieze efectul radial dat de prefabricatele folosite iar cupola era luminată de reflectoare amplasate pe pasarela inelului de bază. Ceea ce însă s-a realizat prin iluminarea exterioară este marcarea formei speciale a zonei vitrate în zig-zag, ceea ce impune o dată în plus imaginea iconică a pavilionului la nivelul pieței.

Toate cele amintite conturează imaginea unei construcții complexe realizată în pas cu stilul și tehnologia vremii. Aceasta este cu atât mai remarcabil cu cât ne situăm la doar câțiva ani de la revenirea la modernism, după perioada “realismului socialist”. Modernismul interbelic nu a fost o școală ușor de uitat, iar Pavilionul EREN fost o bună ocazie de a demonstra capacitatea de a face arhitectură modernă și de a aplica tehnologii noi a arhitecților.

Dincolo de rapelurile ideologice, pavilionul este una din construcțiile care și-au păstrat funcțiunea și după Revoluția din 1989, fără a necesita eforturi de conversie simbolică. Târgurile organizate aici au atras mereu publicul, fie că a fost vorba de expoziția pentru care a fost construit pavilionul, fie că este vorba de târgurile actuale.

3.3 context

Obiectivul face parte din ansamblul târgului de expoziții, fiind piesa principală a acestuia. La nivelul pieței Presei Libere compoziția a ținut seama de existența Casei Scânteii prin păstrarea unui amplu spațiu liber – ceea ce acum este compromis prin apariția unor noi construcții.

Ansamblul parcului este organizat după o axă majoră care proclamă pavilionul ca obiect principal (capăt de perspectivă), trece prin centrul pieței și este perpendiculară pe bulevardul Kiseleff. Una din problemele compoziționale care trebuia evitată era eventualul ‘conflict’ dintre Casa Scânteii și Pavilion, care a fost rezolvată prin păstrarea unui amplu spațiu liber în jurul pavilionului. Această axă se materializează într-o esplanadă amplă de acces.

Zonele verzi realizate din plantații de mică și medie înălțime participă la marcarea axului principal al compoziției.

4 Evaluare

4.1 tehnică

Realizarea cea mai de seamă a proiectului este structura cupolei, cu atât mai mult cu cât a venit în urma prăbușirii unei structuri anterioare. Cupola are o structură din țevă de oțel formată dintr-un inel de bază și unul superior, legate între ele cu tevi-meridian. Între inelele extreme, alte inele orizontale completează structura. Cupola a fost montată la sol iar pentru ridicarea ei au fost utilizate prese hidraulice având ca turnuri de ridicare stâlpii interiori de beton armat ai construcției perimetrare. Construcția perimetrală, cu structura din beton armat și stâlpi metalici a fost realizată în același timp cu cupola, utilizând cât mai multe prefabricate pentru planșee.

do_co_mo_mo_

Structura metalică a fost la final înglobată în beton, formând o așa numită structură de beton armat cu armătură rigidă.

Una din dotările speciale ale pavilionului, din păcate dispărută astăzi, era deservirea acestuia de către o cale ferată care intra până pe platforma de la cota 0.00. Există de asemenea o stație de compresoare, situată la nivelul tehnic, pentru punerea în mișcare a unor exponate.

Între detaliile interesante ale construcției trebuie menționate scările prefabricate din beton cu vânguri dese și fără contratrepte dar și utilizarea betonului precomprimat cu cabluri Freyssinet pentru realizarea rampelor accesului principal.

4.2 socială

4.3 culturală & estetică

Proiectul a făcut parte dintr-o “promoție” de realizări de la începutul anilor '60 care reprezentau revenirea la modernism iar prezența sa puternică, cu caracter iconic, s-a impus la nivelul imaginii orașului.

Dat fiind că avem în vedere un proiect inspirat de un model deja existent, anume pavilionul de la Brno al arhitectului Lederer, putem discuta felul în care pavilionul bucureștean se îndepărtează de model și reprezintă o operă chiar mai valoroasă. Diferența volumetrică între cele două construcții poate fi considerată minimă, însă vitrina zig-zagată a pavilionului românesc produce un volum dinamic și foarte interesant, care se implantează foarte firesc în sit.

4.4 istorică

În ciuda valorii mici de vechime a pavilionului, el marchează, alături de alte realizări ale anilor '60, momentul de revenire a arhitecturii românești la modernism după perioada realismului socialist. Așadar face parte dintr-un curent de resincronizare cu modernismul european.

4.5 evaluare generală

La nivel național este un obiect unic, iar valoarea sa este recunoscută atât în mediul profesional, cât și de către publicul larg. Expresia sa arhitecturală reprezintă un perfect echilibru între abordarea modernistă a programului de pavilion expozițional și realizarea sa tehnică, ce utilizează metode inovatoare pentru momentul respectiv. Imaginea aparține în contextul arhitectural românesc de până atunci, stăruitoare în memoria colectivă, susținută de o execuție ce utilizează cele mai noi tehnologii ale vremii, impune Pavilionul EREN ca realizare

do_co_mo_mo_

remarcabilă a modernismului românesc.

5 Documentare

5.1 principalele referințe

Articole

Damian, A., Enescu, M. – “Pavilionul expoziției economiei naționale a R.P.R”, Arhitectura R.P.R., nr. 4/1962, pg. 2-10.

Pavlu, Gh., Sebestyen, V. – “Proiectarea ansamblului expoziției realizărilor economiei naționale”, Arhitectura R.P.R., nr. 5/1964, pg. 2-21.

Baiculescu, E., Enescu, M. – “Proiectarea pavilionului Expoziției economiei naționale a R.P.R.”, Revista Construcțiilor și a Materialelor de Construcții, vol. 14, nr. 3/1962, pg. 114-123.

Soare, M., Potîrniche, N. – “Cupola metalică reticulară de la pavilionul Expoziției economiei naționale”, Revista Construcțiilor și a Materialelor de Construcții, vol. 14, nr. 3/1962, pg. 124-135.

Dinescu, T., Anastasescu, M. – Proiectarea montării cupolei pavilionului Expoziției economiei naționale R.P.R., Revista Construcțiilor și a Materialelor de Construcții, vol. 14, nr. 3/1962, pg. 136-145.

Cărți

Ionescu, G., Derer, P., Theodorescu, D. – *Arhitectura în România, perioada anilor 1944-1969*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969.

Curinschi Vorona, Gh. – *Istoria arhitecturii în România*, Editura Tehnică, București, 1981.

Arhiva personală a familiei arh. Ascanio Damian.

5.2 material vizual atașat

1. Plan de situație, imagini de ansamblu
2. Piese desenate, imagini de epocă din revista Arhitectura R.P.R.
3. Piese desenate, imagini de epocă din revista Arhitectura R.P.R.
4. Schițe realizate de arh. Ascanio Damian, fotografiile de epocă, poză machetă ansamblu
5. fotografiile de epocă din timpul Expoziției realizărilor economiei naționale, reprezentări ale pavilionului pe cutii de chibrituri.
6. fotografiile de ansamblu, 2008, autor Aurelian Stroe.
7. fotografiile de detaliu, 2008, autor Aurelian Stroe.
8. fotografiile de interior, 2008, autor Aurelian Stroe.

5.3 raportor/data raportor: drd. asist. arh. Miruna Paula Stroe sept. 2012

6 Examinarea raportului de către ISC/R

Numele membrului ISC examinator:

data examinării:

aprobarea:

grup de lucru nr. ref.:

NAI nr. ref. :

comentarii:

Fișă elaborată în cadrul proiectului Fundației Culturale Inform,

finanțat de Administrația Fondului Cultural Național

do_co_mo_mo_

do_co_mo_mo_

Revizuirea 2003 membrii ISC/R
numai pentru birou

grupul de lucru internațional pentru
documentarea și conservarea
clădirilor, siturilor și vecinătăților
imobilelor moderne